

CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC DRD. MARIN POP – MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ-ZALĂU

BIOGRAFIA PROTOPOPULUI VALENTIN COPOSU (1886- 1941) - SEMNATAR AL MARI UNIRI DE LA 1 DECEMBRIE 1918

Printre marile personalități care s-au născut în Țara Silvaniei și care și-au pus întreaga viață și activitate în slujba țării, la loc de cinste, se găsește și protopopul Valentin Coposu.

Valentin Coposu s-a născut pe data de 1 noiembrie 1886, în localitatea Cioara, județul Sălaj, fiind botezat la biserica greco-catolică din localitate, pe data de 17 noiembrie¹. Era fiul preotului Grigore A.Coposu și al Ludovicăi Șuteanu.

Cursurile școlii primare le face la Domnin, județul Sălaj, iar liceul la Baia-Mare. Se înscrie apoi la Facultatea de Teologie din Budapesta, de unde este dat afară din cauza crezului său politic. Termină facultatea la Gherla, cu specialitatea în limba arameică, care se pare că era limba vorbită de Isus Hristos².

Încă din timpul studenției participă, alături de tatăl său, la o serie de întruniri ale frunțașilor români sălăjeni. Tatăl său era agentul electoral al lui Gheorghe Pop de Băsești și împreună cu acesta, la o adunare electorală, la Cehu Silvaniei, în anul 1906, au fost crunt bătuți de către oficialitățile maghiare.³

Valentin Coposu, alături de alți studenți teologi din Sălaj, organizează în fiecare an, la Șimleu Silvaniei, o serie de petreceri dansante, banii strânși fiind folosiți “în favorul bisericii greco-catolice din localitate”⁴.

După terminarea facultății, în anul 1909, primește o grea lovitură, la 19 septembrie, tatăl său, Gregoriu Coposu, trecând la cele veșnice, la vârsta de numai 54 de ani⁵.

În anul 1908 o cunoaște pe Aurelia Ancean, nepoata protopopului din Bobota Gavril Vaida de Glod, văr primar cu tatăl lui Alexandru Vaida Voevod. În luna decembrie 1909, Valentin Coposu se căsătorește cu ea și este hirotonit preot cooperador, alături de Gavril Vaida în Bobota⁶.

1.I. Ciocian, Doru E. Goron, “Corneliu Coposu - descendent al unor iluste familii de luptători naționali în Sălaj”, în *Alma Mater Porolissensis*, an I, nr. 2/2000, p. 51

²Corneliu Coposu, *Dialoguri cu Doina Alexandru*, Editura Anastasia, 1996, p. 23

³ Ibidem, p. 24

⁴ Gazeta de Duminecă (Șimleu Silvaniei), nr. 29, 19 iulie 1909 p. 3

⁵Idem, nr.37, 20 septembrie 1909, p. 7

⁶ Idem, nr 48-49, 5 decembrie 1909, p. 9

Ajungând preot într-o comună cu câteva mii de locuitori, Valentin Coposu, urcă repede pe scara ierarhică a gradelor bisericești, implicându-se, de asemenea, în activitățile culturale și cele politice ale vremii.

În anul 1910, petrecerea de vară a teologilor sălăjeni are loc la Jibou, la ea participând și Valentin Coposu, împreună cu soția sa și cumnatul său preotul Simion Anceanu⁷. În același an, de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril (care este și hramul bisericii din Bobota), Gavril Vaida, parohul din Bobota și administrator protopopesc al tractului Șamșud, își sărbătorește, la Bobota, împlinirea a 80 de ani de viață, din care 37 de preoție, în Bobota. La sărbătoare au participat numeroși preoți, în frunte cu vicarul Șimleului, Alimpiu Barbuloviciu⁸.

Tot în anul 1910, pe data de 28 decembrie, au loc alegeri de reprezentanți la comitat, cei propuși pentru cercul electoral Bobota fiind Valentin Coposu și Nicolae Zaha, dar a fost ales învățătorul Traian Husti. Totuși față de alte cercuri a fost ales un român⁹.

În anul 1912, pe data de 7 mai, “clerul și inteligența din Gherla”, trimite o scrisoare la Bobota, prin care face cunoscut faptul că în ziua a patra de Rusalii s-a plănuțit un mare miting de protest la Alba Iulia. Se protesta împotriva planului “de a rumpe parohii, din provincia metropolitană de Alba Iulia și Făgăraș, constituită prin bulle papali și inarticulată în legile țării adnescându-le unei alte dieceze”. Se sublinia că pentru buna desfășurare a “meetingului convocat”, “ceea ce este de însemnătate istorică și vitală pentru biserica noastră, se cere ca noi preoții încă să mergem mână în mână cu inteligența noastră laică, care a convocat meetingul făcând tot posibilul între marginile legii - de a fi reprezentați atât clerul cât și poporul într-un număr cât se poate mai impunător”¹⁰.

Protopopul Gavril Vaida fiind la o vârstă înaintată, cel care a participat la această adunare de protest, împotriva înființării Episcopiei maghiare de Hajdudorog, a fost tânărul paroh Valentin Coposu. Adunarea a avut loc pe data de 29 mai, la ea participând peste 20.000 de persoane.

La începutul anului 1914, la cerere proprie, vicarul Silvaniei, venerabilul Alimpiu Barbuloviciu se pensionează. În locul lui este numit ca vicar foraneu Alexandru Gheție. Noul vicar îi înștiințează pe Gavril Vaida și pe Valentin Coposu despre deciziile luate, invitându-i să ia parte la ceremonia de investire în noua funcție ecleziastică, împreună cu tot clerul din tractul Șamșudului, unde Gavril Vaida era protopop și cerându-le totodată sprijinul pentru “îndeplinirea misiunii grele (...) ca astfel să putem corăspunde așteptării drepte a Capului diecezei noastre (...) și să putem conlucra spre înflorirea bisericei, școalei și înaintarea neamului nostru românesc”¹¹.

---

⁷ Idem, nr. 29, 31 iulie 1910, p. 6

⁸ Idem, nr. 46-47, 4 decembrie 1910, p.8

⁹ Idem, nr.48-49, 18 decembrie 1910, p.2

¹⁰ Arhivele Naționale – Direcția Județeană Sălaj, (în continuare se va cita A.N. – D.J.S.J.), fond Parohiile Greco-Catolice, dos. Parohia Bobota, nr.1, fil. 6

¹¹ Ibidem, fil.7

În aceste condiții începea primul război mondial, Valentin Coposu fiind mobilizat și trimis pe frontul din Galiția, ca preot militar, după ce refuzase să citească în biserică proclamația guvernului maghiar de intrare în război.¹²

În anul 1917, pe data de 28 iulie, vicarul Al. Gheție, îi trimite lui Valentin Coposu o scrisoare prin care îl înștiințează că la Șimleu Silvaniei, la inițiativa bisericii, s-a pus temelia unui internat român, cerându-i să contribuie la fondul ce s-a deschis. Îl dă ca exemplu pe Gheorghe Pop de Băsești, “mecenatul mărinimos al neamului nostrum”, care a contribuit, la acest act de cultură, cu suma de 50.000 de coroane. Încheie cu următoarele cuvinte: “Nu mă îndoiesc ca Frățiile Voastre în sfera voastră de activitate veți face tot posibilul ca cât de mulți să se înroleze sub stindardul cultural al internatului”¹³.

În primele zile ale lunii noiembrie 1918 debutează și în județul Sălaj procesul de constituire al Consiliilor și Gărzilor Naționale Române. Astfel, la data de 10 noiembrie, are loc constituirea Consiliului și al Gărzii la Șimleu Silvaniei, iar a doua zi, la Zalău, se înființează Consiliul Național Român, pentru comitatul Sălaj.

În localitatea Bobota, pe data de 12 noiembrie, sătenii s-au adunat în curtea casei parohiale și au ales Sfatul Național Român din comună. Președinte a fost ales Valentin Coposu, în componența Consiliului comunal fiind aleși apoi un vicepreședinte, în persoana lui Vasile Muste și 12 membri: Onuțiu Zaha al Niculaii, Onuțiu Filip al lui Nicolae, Nicolae Hus, Mihai Talpoș, Demetriu Balaș, Muste Onuțiu al lui Mihai, Mihai Muste, Traian Grama, Fer Nicolae, Husti Văsălică, Vasiliu Ciocian și Nicolae Mărcuș al lui Petre. Tot acum se constituie și garda națională din comună, sub conducerea stegarului dr.Valer Ancean, cumnatul lui Valentin Coposu, fiind compusă din 60 de persoane¹⁴.

Consiliile și gărzile nou formate acționau ca organe politico-administrative, înlocuind vechile autorități magiare, ele trebuind să rezolve problemele locale și să contribuie la pregătirea Unirii Transilvaniei cu România.

După eșuarea tratatelor de la Arad și hotărârea de eliberare definitivă a teritoriilor românești, de sub fosta stăpânire, situația se precipită. Consiliul Național Român trebuia să ia măsuri urgente . Astfel, la 20 noiembrie 1918, face toate demersurile pregătitoare pentru adunarea de la Alba, organizarea și alegerea deputaților, păstrarea ordinii și alte măsuri administrative. Se vor forma cercuri electorale în toate județele din Transilvania și Banat, fiind aleși reprezentanții românilor, pentru a merge la Alba Iulia, să voteze Unirea. În județul Sălaj s-au format cinci cercuri electorale și anume: Cercul Dioșod; al Silvaniei; al Șimleului; al Zalăului și al Tășnadului.

---

¹² I. Ciocian, D.E.Goron, *op.cit.*, p.53

¹³ A.N.- D.J.SJ., *fond cit.*, dos nr.3, fil.2

¹⁴ C.Grad, D.E.Goron, E.Wagner, “Consilii și gărzi naționale în Sălaj în anul 1918” ,în *Acta Musei Porolissensis*, nr.XII, Zalău, 1988, p. 484-487

În cercul electoral al Șimleului au fost aleși următorii deputați: dr. Cassiu Maniu, Iuliu Coroianu și dr. Alexandru Aciu, din Șimleu Silvaniei; Ioan Taloș, din Giurtelecul Șimleului și preotul Valentin Coposu din localitatea Bobota¹⁵.

Deputaților aleși li s-au alăturat deputați și delegați de drept, în total 46 de deputați, cu credenționale, la care se adaugă circa 1000 de delegați neoficiali, prezenți în mijlocul celor peste 100.000 de români adunați pe câmpul lui Horea.

Preotul Valentin Coposu a fost însoțit la Alba Iulia de încă trei "bobotani": stegarul dr. Valer Ancean, care avea funcția de comandant adjunct al gărzilor naționale românești, din Sălaj; de către Nicolae Ciocean și Ioan Groza.

Au fost luate toate măsurile necesare pentru funcționarea treburilor publice, în absența fruntașilor care plecau spre cetatea reîntregirii neamului.

Valentin Coposu, împreună cu însoțitorii săi din Bobota, se urcă în "trenul Unirii", care venea dinspre Tășnad, în gara Sărmășag.

Despre participarea "bobotanilor" la istorica adunare, Nicolae Ciocean relatează următoarele: "La Teiuș, trenul a fost atacat cu arme de gărzile naționale maghiare. Făceam și eu parte din gărzile naționale românești, conduse în Sălaj de dr. Iulian Andrei Domșa, având ca ajutor pe dr. Anceanu (Valer n.n.) din Bobota. În tren cu noi era și Ioan Arion, care ținea în mână steagul românesc. Un glonț dușman i-a luat viața. L-am dus în tren, așa mort, până la Alba Iulia unde preotul Valentin Coposu l-a înmormântat ca pe un erou al națiunii. Lacrimile noastre de durere se amestecau cu bucuria înălțătoare a momentului. Noi, țărani sălăjeni, eram așezați la Alba-Iulia pe Câmpia lui Horea, martirul țărănimii. Acolo ne-a vorbit despre întregirea neamului românesc neuitatul episcop Iuliu Hossu. "ntr-o înflăcărată chemare către mulțime, pe care n-am s-o uit"¹⁶.

În desfășurarea istoricei Adunări Naționale de la Alba, sălăjenii au avut un rol de frunte. Președinte de onoare al adunării a fost ales Gheorghe Pop de Băsești, această alegere fiind primită cu prelunga urare: "Trăiască Badea George". În discursul de deschidere al adunării el spunea, printre altele: "Vrem să zdrobim lanțurile robiei noastre sufletești, prin realizarea marelui vis al lui Mihai Viteazul: unirea tuturor celor de o limbă și de o lege, într-un singur și nedespărțit Stat Românesc"¹⁷.

Din componența adunării mai făcea parte un alt sălăjean, Victor Deleu, avocat din Șimleu și conducător al Corpului de voluntari ardeleni. De asemenea, din Marele Sfat Național făceau parte mai mulți sălăjeni, iar în funcția de președinte al Consiliului Dirigent (organul executiv al Transilvaniei) a fost ales Iuliu Maniu, avându-l la Resortul interne, ca secretar general, pe Victor Deleu.

Reîntorși acasă, în Sălaj, ei vor aduce la cunoștință tuturor hotărârile luate la Alba Iulia, primite cu mare entuziasm de către cei rămași acasă.

Însă, după fixarea liniei demarcaționale în Sălaj: Hodod-Țigani (azi Crișeni) - Zalău-Vârșolț-Ciucea, populația românească rămasă înafara ei, din plășile Crasna,

---

¹⁵ Biblioteca Despărțământului București al Asociațiunii "ASTRA", *Marea Unire dela 1918*, București, 1943, p. 75

¹⁶ Vasile Vetișanu-Mocanu, *Cartea Șimleului*, Edit. Litera, București, 1985, p. 164

¹⁷ Biblioteca Despărțământului București al Asociațiunii "ASTR", *op.cit.*, p. 86

Șimleu și Tășnad, au trăit câteva luni sub teroarea instaurată de bandele maghiare bolșevizate. Aceștia “terorizau, urlau, înjurau pe români, nelinișteau locuitorii, mâncau și beau unde apucau, dezertau și veneau alți noi, nu ascultau de nimeni”¹⁸.

Fruntașii politici ai românilor din zona Șimleului au fost arestați și acuzați de “trădare de patrie”, fiind întemnițați, mai întâi la Șimleu, apoi la Nyregyhaza și Budapesta. Au fost eliberați în urma schimbului de ostateci dintre armata română și cea comunistă maghiară, care a avut loc pe data de 23 mai 1919, la Tiszafured. Printre cei care au fost arestați, în “lotul Șimleu”, făcea parte și Valentin Coposu¹⁹.

Pe data de 13 martie 1919, frunțașii politici din zona Țimleului au fost arestați, duși în fața procurorului military dr. Pograny și acuzați de “trădare de patrie”.

Valentin Coposu, împreună cu cumnatul său Valer Ancean au fost arestați pe data de 22 martie 1919. Referitor la episodul arestării, Valentin Coposu relatează, ulterior, următoarele: “Am fost deținut de 6 jandarmi sub cuvânt de trădare de patrie și dus 8 km, pe jos, prin ploaie și noroi la Sărmășag. M-au aruncat într-un vagon de vite, ca pe un animal bun pentru sacrificat și apoi expediat la Șimleu, batjocorit pe drum de secui. Închis aici zilnic ne vizita călăul, încins cu un ștreang și ne pipăia grumazul. După 8 zile m-au expediat la Nyregyhaza. În Careii-Mari, bolșevicii maghiari voiau să ne spânzure. Am avut noroc cu jandarmii care i-au oprit, fiindcă aveau misiunea de a mă duce viu la Budapesta pentru a scoate din mine 100 kg de săpun, fiindcă eram foarte bine dezvoltat”²⁰.

Despre incidentul de la Careii amintește și un alt ostatec, Coriolan Meseșan, avocat în Șimleu, care spune că l-a întâlnit cu Valentin Coposu și pe Valer Ancean, “candidat de avocat”, în gara din Careii. Afirmă că “observându-l un căpitan pe voluminosul părinte Coposu îi amintește constatarea poetului maghiar: “Deși supt dar nu rupt”, iar un soldat spune că „ar scoate dintrânsul 100 kg ...săpun”²¹.

Lotul de ostateci a fost transportat de la Careii, prin Debrețin, ajungând la Nyregyhaza. Aici au sărbătorit Sfintele Sărbători de Paști, în biserica greco-catolică din Hajdudorog. Liturghia a fost oficiată de preotul Valentin Coposu, care-i și împărtășește pe ostateci.

Frontul era foarte aproape, așa că, pe data de 26 aprilie, ostatecii au fost duși la gară, pentru a fi transportați la Budapesta. În gară și-a făcut apariția un tren militar blindat românesc, care face ravagii printre trupele maghiare. Profitând de ocazie, din cei 32 de ostateci reușesc să evadeze o parte dintre ei. Astfel, la Budapesta mai ajung doar 12 ostateci²².

Din lotul de ostateci făcea parte și mama lui Iuliu Maniu, care a fost arestată împreună cu familia sa. Ea era internată într-un hotel din Budapesta. Aflând că familia

---

¹⁸ Alexandru Aciu, “Șimleul sub linie demarcațională”, în Tiron Albani, *20 de ani de la Unire*, Oradea, 1938, p.315-316

¹⁹ Marin Pop, “Aspecte ale campaniei armatei române din 1918-1919. Calvarul frunțașilor politici din Șimleu”, în *Alma Mater Porolissensis*, an II, nr. 5, p. 62-66

²⁰ Sebastian Stanca, *Contribuția preoțimei române din Ardeal la Războiul pentru întregirea neamului*, Cluj, 1925, p. 152

²¹ Coriolan Meseșan, *Un epizod al ostatecilor*, Șimleu Silvaniei, 1932, p. 2-3

²² *Ibidem*, p. 17-19,

sa a fost luată ostatecă, la rândul lui Iuliu Maniu la luat ostatec pe Kohn Moric, tatăl sălăjeanului de origine, din localitatea Lelei, Bela Kun și l-a internat într-un hotel din Făgăraș. De altfel, tatăl lui Bela Kun se dezicea total de idealurile comuniste ale fiului său.

După lungi tratative, la cel mai înalt nivel, deoarece a intervenit și primul ministru Ion I.C. Brătianu, s-a ajuns la un schimb de ostateci, care a avut loc la Tiszafured, pe data de 23 mai 1919²³.

În momentul în care s-a dat citire listei cu numele celor care urmau să fie eliberați, de pe ea lipseau cele ale preotului Valentin Coposu, Valer Ancean și a lui Vasile Pop, învățător în Șeredei. Însă, Clara Maniu afirmă că ea „nu merge nici un pas, dacă nu vin cu dânsa și aceea pe cai fără nici o vină i-au târât săcuii în internare din Șimleu”²⁴. Astfel, lua sfârșit un episod tragic și mai puțin cunoscut al primei mari conflagrații mondiale.

Reîntors acasă, la Bobota, Valentin Coposu își reia activitatea, cu o intensitate și un elan mult mai mare, atât pe plan spiritual, cât și pe plan politic.

Pe plan spiritual, reușește să facă reparații capitale, la biserica unde păstorea, ridicând un iconostas și altar nou. Activitatea deosebită pe care a depus-o pe plan spiritual a fost încununată de momentul sfințirii bisericii, care a avut loc pe data de 1 septembrie 1929. Era cea de a treia sfințire după cele din anii 1861 și 1904. Ziua de 1 septembrie 1929 a fost pentru întreg Sălajul, nu numai pentru Bobota, după cum se consemna și în presa vremii “o zi memorabilă, o etapă, în care s-au verificat sentimentele cordiale, reciproc, între popor și conducători; n-a fost acolo deosebire de clasă socială și rang; zăgazurile ce ar fi putut influența asupra entuziasmului și înțelegerii frățești, au fost înlăturate de conștiința obârșiei, simplitate și dorul canalizat pe aceeași arteră: munca și lupta pentru neam, țară și lege”.

Pe lângă prezența a 23 de protopopi, în frunte cu vicarul Silvaniei, Emin Bran, la sfințire a participat și Iuliu Hossu, episcopul diecezei de Gherla, care a rostit o predică “plină de învățături morale creștinești, ce a pătruns în adâncul sufletelor tuturor ascultătorilor”. De asemenea, din parte autorităților județene a participat o delegație numeroasă, în frunte cu prefectul Alexandru Aciu și senatorul Gheorghe Pop, care îndeplinea și funcția de președinte al Consiliului Județean.

O prezență deosebit de importantă a constituit-o cea a autorităților centrale, în frunte cu primul ministru Iuliu Maniu. În discursul rostit cu această ocazie, marele om politic sălăjean subliniază că vorbea în calitate de “credincios și ca fiu al Sălajului”. De asemenea, afirmă că nu-i era ușor să vorbească în localitatea în care mama sa, Clara Maniu, văzuse lumina zilei și care decedase cu puțin timp în urmă. El a evocat, apoi memoria marilor înaintași sălăjeni, afirmând următoarele: “Noi cei de azi, suntem mici pe lângă cei de ieri, a căror trecut și luptă înverșunată pentru drepturile imprescriptibile și pentru existența noastră, e încrestată pentru vecie în paginile istoriei nemuritoare. Să pășim pe urma apostolilor ce ne-au precedat”. În final,

---

²³ Viorel Ciubotă, “Documente inedite privind schimbul de ostateci de la Tiszafured din 23 mai 1919”, în *Satu-Mare. Studii și comunicări*, vol. XV-XVI, 1998-1999, p. 371-372

²⁴ C. Meseșian, *op.cit.*, p. 27; Elena Aciu, *Clara Maniu*, Cluj, 1938, p. 54

subliniază că erau descendenți “ai țărânilor și preoților”, iar județul Sălaj, “în care preoțimea a fost cea mai de frunte din Ardeal, duce mai departe tradiția preoțimei din care a răsărit marele Șuluțiu și D-Voastre, semănați în teren sănătos”.

Luând cuvântul, preotul Valentin Coposu, în calitate de gazdă a mulțumit primului ministru și episcopului pentru onoarea făcută comunei Bobota, prin prezența și participarea lor la acel eveniment deosebit²⁵.

Cariera preoțească prodigiosă a preotului Valentin Coposu continuă. A urcat repede pe scara ierarhică îndeplinind următoarele funcții: protopop al districtului Șamșod (1929); protopop al districtului Supur (1931); asessor consistorial (1932); arhidiacon (1935) și inspector districtual al învățământului religios (1939)²⁶.

Pe plan cultural, de asemenea, a avut o activitate deosebită. Participă la acțiunea de reorganizare a despărțământului Astrei, din Șimleu. Adunarea de reconstituire a acestui despărțământ, al celei mai prestigioase societăți de cultură din Transilvania a avut loc pe data de 26 decembrie 1920 la Șimleu. La ea a participat preoțimea de la sate, Corpul didactic, precum și “poporul de pe ulița românească”. Adunarea s-a ținut în sala Primăriei, la ea participând peste 70 de persoane, printre care erau și Valentin Coposu împreună cu soția sa, Aurelia Coposu, născută Anceanu. Se iau decizii importante privind reorganizarea despărțământului și programul asociației pentru viitor. Se prevedea înființarea de noi agenturi, biblioteci și cooperative satești, fiind aleși în acest scop 31 de delegați, printre ei numărându-se și Valentin Coposu. Fiecare delegat, ca și președinte al agenturii, dispunea să fie aleși, în comuna sa, 4 membri în comitetul agenturii, învățătorii locali fiind secretari sau bibliotecari²⁷.

În următorii ani, Valentin Coposu desfășoară o prodigioasă activitate pentru înscrierea de noi membri în ASTRA sălăjeană, astfel că în anul 1923 din cei 156 de membri ai despărțământului Șimleu, 20 erau din Bobota²⁸.

Valentin Coposu răspunde articolului calomniator, din ziarul “Gazeta de Duminecă”, intitulat “Preoți inconștienți”, semnat “Rip”. În articol se aduceau acuze preoților Coposu, P. Cupcea și A.Dragoș că și-ar fi dat fetele la școala ungurească, ceea ce nu era adevărat. El îi cere semnatarului acestui articol să-și decline identitatea și să nu mai aducă acuze unor preoți, care “au suferit poate mai mult chiar pentru naționalismul lor”²⁹. Societatea culturală “Sălăgeana”, a studenților sălăjeni din Cluj, împreună cu preotul Valentin Coposu și corpul didactic din Bobota, pe data de 12 iulie 1924, de Sfântul Petru și Pavel, reușesc să pună temelia unei “biblioteci populare”, alcătuită, pentru început, din 130 de volume, cărți donate de tinerii studenți de la Universitatea din Cluj. Aceștia, sub conducerea preotului Valentin Coposu

---

²⁵ *Gazeta de Duminecă*, nr. 36, 8 septembrie 1929

²⁶ Valeria Ciocean - *Sinteză monografică despre dr. Valentin Coposu (1886-1941) și copiii săi*, manuscris ce se află în patrimoniul Fundației “Corneliu Coposu” și în arhiva Muzeului de Istorie și Artă din Zalău, p.2

²⁷ *Gazeta de Duminecă*, nr. 1-2, 10 ian. 1921, p. 4-5

²⁸ *Idem*, nr. 27, 27 iulie 1923 p. 5

²⁹ *Idem*, nr. 28-29, 14 noiembrie 1920, p. 3

Coposu, vor ține la Bobota câteva conferințe populare, “arătând și prin aceasta dragostea deosebită ce păstrează societatea față de țăranul român”³⁰.

Valentin Coposu a fost preocupat, tot timpul, și de starea materială precară a văduvelor și orfanilor de preoți, fiindcă el cunoștea din proprie experiență această situație, tatăl său trecând la cele veșnice la vârsta de numai 54 de ani. Mama sa, Ludovica Coposu, născută Șuteanu, rămânând văduvă, se va muta la fiul ei, în Bobota, unde își va da și obștescul sfârșit, în anul 1933, fiind înmormântată în curtea bisericii din Bobota.

Alături de încă câțiva preoți, preocupați de viitorul acestor văduve și orfani, reușesc, în luna decembrie a anului 1924, să pună bazele unei asociații de întrajutorare a văduvelor de preoți, Valentin Coposu fiind ales în consiliul de administrație al asociației³¹.

Fiind conștient de rolul pe care îl aveau școlile de la Blaj, în acea perioadă, în formarea conștiinței naționale a copiilor care studiau aici, Valentin Coposu l-a înscris pe fiul său Corneliu la Colegiul “Sfântul Vasile” din Blaj.

Despre “mica Romă”, fiul său, Corneliu Coposu spunea: “Eu n-am cunoscut Blajul de odinioară, al baricadelor și al frondei naționale (...). Atunci desigur, n-am înțeles de ce mă ducea tata, peste patru județe, în târgușorul semănat cu ziduri înegrite de vreme ... Am înțeles însă, mai târziu, învățând povestea măreață a locului sfânt, care a întruchipat destinul istoric al nației noastre. Din sufletul mare al Blajului - mare cât vrednicia lui bicentenar -, am rupt și eu o fărâmă. și am pornit cu ea prin lume, pe drumul arătat de dascălii mei”³².

Valentin Coposu a îndeplinit și o serie de funcții administrative și politice. În anul 1920 este ales membru al biroului electoral central Sălaj, birou din care făceau parte 21 de membri³³. În anul 1930 este ales consilier în Consiliul județean Sălaj. Pentru funcția de membru titular, în Delegația Permanentă a Consiliului județean a avut loc un balotaj între Valentin Coposu, care obține 12 voturi și Dragomir Teofil, care câștigă cu 19 voturi³⁴. A fost ales președinte de plasă, senator al Colegiilor Administrative (1937) și vicepreședinte al Ligii antirevizioniste a județului Sălaj (1939). A fost decorat, pentru merite deosebite, cu : Ordinul “Coroana României” în grad de cavaler (1930); “Steaua României” (1932) și Ofițer al ordinului “Ferdinand” (1933)³⁵.

Anul 1940 a însemnat și pentru familia Coposu un adevărat cutremur, deoarece au pierdut tot ce au muncit o viață întreagă la Bobota. În urma Diktatului de la Viena din 30 August 1940 familia Coposu este nevoită să părăsească Bobota, deoarece, la fel ca și în anul 1919 era trecut pe “lista neagră” a autorităților maghiare. Se refugiază

---

³⁰ Idem, nr.1-2, 4 ianuarie 1925, p.4

³¹ Idem, nr.10, 8 martie 1925, p.5

³² Corneliu Coposu, *Semnele Timpului*, Edit. de Vest, Timișoara, 1997, p. 15-16

³³ Gazeta de Duminecă, nr.6, 12 februarie 1922

³⁴ Idem, nr.24, 15 iunie 1930

³⁵ Valeria Ciocean, manuscrisul citat, p.5

în județul Alba, comuna Coșlariu, unde Valentin Coposu mai păstorește doar un an de zile.

Stăpânit de revoltă dar plin de speranță în viitor, fiul său, Corneliu Coposu, în coloanele ziarului “Ardealul”, protestează cu hotărâre și energie contra Diktatului de la Viena, evocând totodată cu duioșie și melancolie amintiri din zilele petrecute pe pământul natal din Bobota. În satul natal “trag clopotele Învierii” și un bătrân al satului “șoptește, ca pentru sine, oftând, între două tropare : << Or sosit și Paștile și Popa nost nu s-o mai întors >>”, iar “într-o biserică mai mică, dintr-un colț al pribegiei, slujește

Tata la altar, cu gândul dus la satul de dincolo de hotare. Și cântă, cu încrederea pe care nu i-au zdruncinat-o nici temnițele de la Budapesta și nici potopul cerurilor năruite astă toamnă peste noi, mărețul stih al Învierii :- << Să se scoale Dumnezeu și să se risipească vrășmașii lui >>”³⁶.

La 28 iulie 1941, în urma unui atac de cord, la numai 54 de ani, Valentin Coposu trece la cele veșnice, ultima lui dorință fiind aceea de a fi înmormântat în “țințirimul” bisericii din Bobota, unde a păstorit 32 de ani, după ce Ardealul va fi eliberat ³⁷. Aici mai sunt înmormântați încă 6 membri ai familiei Coposu, printre aceștia găsim și fiul său Mircea, decedat la vârsta de un an. Osemintele lui Valentin Coposu se găsesc, sperăm că provizoriu, la Coșlariu departe de satul în care a slujit o viață întreagă și pe care la iubit atât de mult.

Valentin Coposu și Aurelia Anceanu au adus pe lume șase copii: Cornelia (1911-1988), licențiată a Facultății de Chimie din Cluj; Corneliu (1914-1995), marele om politic; Mircea (1918-1919); Doina (1922-1990), licențiată a Facultății de farmacie din București; Flavia, căsătorită Bălescu (n. 1924), licențiată a Facultății de Științe Economice din București și Rodica (n. 1933), licențiată a Institutului Politehnic București³⁸.

După moartea lui Valentin Coposu, întreaga familie s-a mutat la București, fiul său Corneliu, fiind numit, din anul 1940, în funcția de secretar politic, al lui Iuliu Maniu, el fiind, după cum declara d-na Flavia Bălescu, sora lui Corneliu Coposu, “stâlpul și bucuria noastră”. Tot ea, spunea că perioada copilăriei petrecută la Bobota “a fost cea mai frumoasă parte din viața noastră, în care părinții s-au silit să facă tot ce au putut ca să ne fie nouă bine (...) tata care era un clarvăzător, spunea: << Cine știe ce o să-i mai aștepte în viață, poate n-or să aibă decât amintirea acestei copilării fericite>>. Și așa a fost”³⁹.

Iată, deci, că apariția lui Corneliu Coposu pe scena politică românească nu este deloc întâmplătoare, familia, din care provine marele om politic, fiind una cu puternice tradiții istorice. Înaintașii săi au fost preoți luminați și îndrumători de carte în lumea satului transilvănean de secol XIX și început de secol XX.

---

³⁶ Corneliu Coposu, *Semnele Timpului*, p. 97-100

³⁷ Necrologul lui Valentin Coposu, existent în colecția Muzeului Județean de Istorie și Artă-Zalău

³⁸ Tudor Călin Zarujanu *Viața lui Corneliu Coposu*, Edit. Mașina de scris, București, 1996, p. 8

³⁹ Corneliu Coposu, *Confesiuni. Dialoguri cu Doina Alexandru*, Edit. Anastasia, p. 191

Având în vedere că se apropie ziua de 1 decembrie, Ziua națională a României și ziua în care s-a desvârșit Unirea tuturor românilor într-un singur stat, prin Marea Adunare de la Alba Iulia, am considerat că avem o datorie morală față de memoria preotului Valentin Coposu să amintim activitatea lui depusă pentru realizarea acestui ideal și alte câteva crâmpie din prodigioasa lui activitate.

X – O variantă a studiului a fost publicată în *Acta Musei Devensis. Sargeția*, nr. XXVIII-XXIX, vol.2, Deva, 2002